

اسقار تاۋ قساڭنا كول ۋىيرىلدى

شىنخۇا اگەنتتىگىنىڭ 10 - ايدىڭ 28 - كۈنى بەيجىڭنەن بەرگەن خابارى. 1994 - جىلى 12 - ايدىڭ 14 - كۈنى نەشە ون جىل دالەلدەلەۋدەن وتكەن چاڭجياڭ ۋۇش قىساڭ يىنجەنەر-ياسى رەسىي قۇربىلىس باستادى، بۇل قازىرگە دەيىن دۇنيە جۇزىندەگى ەڭ ۇلكەن سۋ يىڭلىگى، سۋ ەلەكتر تور-ا بى يىنجەنەرياسى.

ۋۇش قىساڭ يىنجەنەرياسىنا نەشە ۇرپاق جۇڭگولېقنىڭ ارمانى شوغرلانغان. سۇن جۇڭشان مىرزا ۋوزىنىڭ ‹‹مەملەكەت قۇرۇ جالبى جوبابى››ندا ۋۇش قىساڭ يىنجەنەرياسىن سالۇ ۋىسىن تىلگە تىەك ەتكەن. 20 - ەاسىردىڭ 50 - جىلدارىندا 5 جىلغا جەتپەيتىن ۋاقت دىشىندە، ماۋ زىدۇڭ ۋۇش قىساڭ يىنجەنەرياسى مەن چاڭجياڭ سۋ يىڭلىگى قۇربىلىسى ماسەلەسى ۋۇشنى، ىلگەرىندى - كەيىندى 6 رەت سول كەزدەگى چاڭجياڭ سۋ يىڭلىگى كومىيەتتە-نىڭ جاۋايتپىلارنىان كەڭەس سۇرا-دى. 1982 - جىلى دىڭ شياۋيىڭ مەملەكەتتىك جوسپار كومىيەتتىنىڭ ۋۇش قىساڭ يىنجەنەرياسىن سالپ، ەلەكتر قۇاتىنىڭ جەتكە-لىكسىز بولۇ جاعىدايىن باسەيتۋ جونىندەگى مالمەتن تىخىداغاندا،

ۋداپ باسقى كوز جەتكەندە بەكەم جاساۋدى، اۋنتقىماۋدى ايتقان بولاتىن. 1984 - جىلى مەملەكەتتىك

قامسارق قىستاغى زەردەلى

(باسى 1 - بەتتە)

”وتە وزىق ەكەن، قول تەلەفون-دى اشپ ۇيدە وتىردپ عانا جىلجاي-دى باسقارۇعا بولاتىنىن، شىنىندا، ويلا-ماعان ەكەنبىز“. بۇل ارادا قىزمەت سىتەيتىن كەدەي شارۋا ايشامگۇل ايسا اينىا 1000 پۇان كىرسى كىرگىزەدى ەكەن، ول تىلشىگە زەردەلى جىلجىاي وزىنە تۇراقتى كىرسى الا كەلۋەن بىرگە، تاغى ماڭپاندىاى اۋىلداستارد-نىڭ ۇيرەنەتنىن، پايداالاناتىن ۇلگىسىنە اينالغاندىعن ايتتى.

غىلىشى قامسارق قىستانعاندا بۇرىن 90نان استام جىلجىاي بار ەكە-نىن، قىستاق تۇرىعنىدارنىڭ تەخنىكالىق قابىلەتى شىكتى، ونىڭ ۇستىنە باسقار-ۋى ۇتىمىىز بولغاندىقتان، ونىمدىلگى ۋىرشاما تومەن بولغاندىعن ۇعىستى. ”ۇعىسۇ، تىيىمدىلك جاساۋ، توعىس-تىرسۇ“ بوينىشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى قىستاق تۇرعىندارد-نىڭ ەگىنىشلىك باسقارۇ ورەسىن جو-عارىلاتۇننا كومەكتەسۇدى ماڭغزدى قىزمەت رەتىنىدە قىازدى. 2018 - جىلى، 2019 - جىلى جاڭشاشار اۋدانى-

10 - كەزەكتى شىنجاڭ اۋىل شارۋاشلىعى ونىپەدەرنىڭ بەيجىڭ چارمەڭگەسى جابىلدى

(باسى 1 - بەتتە)

وسى كەزەكتى جارىمەڭگە ”شىنجاڭ جاقسى جەر. شىنجياڭنان ۋدام تاتىغىز“ دەگەندى نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن، شىنجياڭنىڭ 14 ايىماق، وبلىس، قالاسىنان جانە شىنچياڭ كۇد-دىردىس - قۇربىلىس يىڭتۇانىسىنان كەلگەن كاسپيورنىدار 8 ۇلكەن ۋتۇر بويسىنا 120دان استام ۋتۇرلى شىنجياڭنىڭ ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىعى ونىپەدەرن اگەلىپ، بەيجىڭ قالاسىنىڭ تۇرعىندارىمەن جانە ساتىپ الۋشى ساۋ-داگەرلەرمەن جۇزەدىستىردى.

اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم اۋىل - قىستاق قىزمەتى كەڭسەسىنىڭ

ۇنەملىك ىستەرگە جاۋاپتى ورنىباسار

كەڭسەنىڭ 16 مېنىستىرلىك - كومىيە-تەتىندەگى جانە حۇبەي، خۇنان، سىچۋان 3 ولكە مەن 58 عىلمىي زەرتتەنۇ، قۇربىلىس جۇرگىزۇ ور-نىنداى، 11 جوعارى وقۇ ورنىندا-عى مامانداردىڭ تەكسەرۋىنەن وتكەننەن كەيىن، پارتيا ورتالىق كومىيەتى، مەملەكەتتىك كەڭەس سۇ ساقتاۋ دىگەڭبەيى 150 مەترلىك ۋۇش قىساڭ جوباسىن بەكىتتى. 1992 - جىلى 4 - ايدا 7 - كەزەك-تى مەملەكەتتىك حالىق قۇربلىنايد-نىڭ 5 - رەتكى ۋماجىلىسى ۋۇش قىساڭ سۇ يىڭلىگى يىنجەنەرياسىن سالۇ ۇيعارىمەن داۋىسقا سالىپ ما-قۇلدادى. مۇنىڭ نىشىندە بېكىتە-گى 185 مەترلىك ۋۇش قىساڭ ۇلكەن توسپاسىن سالۋدى ۇيعارۇ جۇرت نازارىن اۋداردى.

ۋۇش قىساڭ يىنجەنەرياسى

تاسقىننان ساققانۇ، ەلەكتر تاراتۇ

جانە سۇ تاسىيالى سىستەرىنىڭ

دامۇىن جەبەۇ رولىن اتقىارادى.

مۇندا 18 مېللىيون 200 مىڭ

كىلوۋاتتىق گەنەراتور اگراگانتا-

رى سىيىمدىلىعى مەن 84 مېللىيارد

700 مېللىيون كىلوۋات - ساعات

كەلەتتىن جىلدىق ەلەكتر تاراتۇ

مولشەرى تۇگەلدەي دۇنيە ۋجو-زى

بوينىشا ۋىرىنىشى ورنىدا تۇرا

دى. نەگىزگى تۇلعالىق يىنجەنەريا

ۋۇش قىساڭ ۇلكەن توسپاسىنىڭ

جالپى ۇزىندىعى 2309 مەتر، توسپا

تۇلعاسىنا بەتون قۇيىپ جاساۋ جالپى

مولشەرى 16 مېللىيون تەكشەمەتردەن استام بولپ، دۇنيە جۇزىندەگى كو-لەمى ەڭ ۇلكەن بەتوندى اۋىرلىق كۇش توسپاسى بولدى.

قۇربلىسىشلار پارتيا مەن خالقه-

نىڭ ماڭغزدى تاپسىرامسىن ەستەرىن-

دە بەرىك ساقتاپ، دۇنيە جۇزىندە-

گى وزىق عىلىم - تەخنىكا مەن

دەرەبس جاڭالىق اشۇدى ۇزارا ۇش-

تاستىرۇدان پايدالانىپ، علمىي قۇرد-

لسى جۇرگىزۇ تەخونولگىياسى جانە

باسقارۇ ۋتۇزىمى جونىندە نىزەنىس

جاساپ، ۋىىر قىمدىرۇ تەخنىكالىق

قىيىن ماسەلەلەردى شەشىپ، 100دەن

استام دۇنيە جۇزىلىك ەڭجەردى

جارقىقا شىعارپ، مەملەكەت پەن

تارىخقا وسكەلەڭ جاۋاپتى بولۇ

رۇحمەن دۇنيە جۇزىندەگى

توسپا يىنجەنەرياسى تارىخىنداى

جاڭا رەكورىداردى جازىپ، قۇرد-

لىسى تارىخىنداى كەرمەمتتى جا-

راتتى.

2006 - جىلى 5 - ايدىڭ 20

كۇنى قۇيىپ جاسالغان جالبى ۇزىندى-

عى 185 مەتر بېسىكتەنگى ۋۇش

قىساڭ ۇلكەن توسپاسى سالىنىپ ەپت-

تى. وسىدان باستاپ، ايىنى اسقاق

ۋۇش قىساڭ ۇلكەن توسپاسى شىلپىڭ

اڭغارىندا ەڭسە كوتىرىپ،

ماۋ زىدۇڭنىڭ ”باتىسنا قالانىپ تاس

قابىرعا، ۇشاننىڭ بۇلىك - جالجىرى

قالدى تىنىپ، اسقار تاۋ قىساڭنا كول

ۋىيرىلىپ“ دەگەندەي ۇلى بولجالى

اقىرى جۇزەگە استى.

شىنخۇا اگەنتتىگىنىڭ 10 - ايدىڭ 10

كۇنى شي - اننان بەرگەن خابارى (ۋىتل-

شى لي خاۋ). شي - ان قالاسىنداى قۇربان-

دار قابىرىستانى قاراعاي- ارشالارمەن كومكە-

رىلىپ، جاسىل شالىنەپن ورنانغان. قوعام حا-

ۋىپسىزدىگى شەبىنىڭ قاھارمانى جىياڭ ۋى

وسى ارادا تاڭگى ۇيقىعا كەتىپ، ۇزى قور-

عاۋعا انت ەتكەن بايرىغى قالانى كۇزەتۇدە.

جىياڭ ۋى 1964 - جىلى دۇنيەگە

كەلگەن، سانشى ولكەسى ۇيىنان قالاسىنان.

1979 - جىلى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارىما-

سىنا قاتنىساقان، 1982 - جىلى قوعام حاۋىپ-

سىزدىگى قىزمەتنە قاتنىساقان، سانشى ول-

كەسى شي - ان قالاسى قوعام حاۋىپسىزد-

ىگى مەكەمەسى قاتنىاس باسقارۇ باسقارماسى

4 - جۇڭدۇيىنىڭ، شي - ان قالالىق ايەل-

دەردى جىنپا باسقارۇ، تازىيەلەۇ ورن-

نىڭ، شي - ان قالاسى قوعام حاۋىپسىزد-

ىگى مەكەمەسى ۇيياڭ بولىمشە مەكەمەسى

ۋىياڭگۇڭ ساقشى بولىمشەسىنىڭ خالىق

ساقشىسى مىندەتن وتەگەن.

جياڭ ۋى قوعام حاۋىپسىزدىگى قىز-

مەننىە قاتنىاسقاننان بەرى، خالىقى قىزۇ

غسۇيدى، شىن پەيىلىمەن بۇقارا ۇشنى

كوپتەگەن جاقسى سىستەر دىستەدى. ول

سۇرقىالىقتى قاتتى جەك كورەتىن، اقىلدى دا

ەر جۇرەك، قۇربان بەرۇدەن قورىقپايتىن،

تالاي رەت جالغىز ۇزى قىلمىستى ەلە-

مەننتتەرەم كۇرەس جۇرگىزىپ، قىسقا عانا

8 جىل دىشىندە 4 رەت داڭقىمەن

جارقاقتانغان.

قىستىڭ ۋىىر كۇنى جىياڭ ۋى 3 بۇزا-

قىنىڭ قولنا پىشاق ىلىپ ۋىىر تاكسى شوفە-

رىن قورشاپ العانىن بايقايدى دا، دەرەۋ

كەۋدە كەرىپ العا شىعىىپ، ولاردىڭ

الدىن توسادى. بۇزاقى ”جارق“ ەتكە-

زىپ پىشاعىن ىلىپ شىعپ تاپاپ كەلىپ:

”جۇمىسىڭ بولماسىن، پىشاق ساقشىنى

تانىمايدى!“، - دەيدى. جىياڭ ۋى

قۇيايدان ەش سەسكەنبەي جالغىز ۇوزى

سايسىقا شىعپ، بەلىنە پىشاق ۋىىپ جا-

رالانادى. ول ۋىىر جاعىنان شوڧەرگە:

”تەز بارىپ ساقشى بولىمشەسىنە دەلو ما-

لىمىدە!“، - دەپ داۋىستاپ ايعايلاپ،

ەندى ۋىىر جاعىنان جانىنا باتقان اۋرۇعا

شىداپ، ۋىىر قىلمىستىنى باغىندىرادى.

قالغان 2 قىلمىستى دا دەر كەزىندە جەتىپ

كەلگەن خالىق ساقشىلارى جاعىنان

تۇقتىنداىدى.

جۇمىستان تۇسبە دە جىياڭ ۋى

خالىق ۇشنى قىزمەت وتەۋدەي قىزمەت

جاۋاپكەرشلىگى مەن بورىشىن مەستەن ش-

ھارمادى. ۋىىر جولى ۇيسنە قايتقان جولدا

جىياڭ ۋى قۇغىندالىپ قاشىپ جۇرگەن

بىرەۋدى تانىپ قويادى، دەرەۋ قۇپ

بارىپ تۇقتىنداماق بولغان ول ەش كىدىر-

مەستەن 4 مەتر بېيسىكتەگى ايقاسپالى كو-

پىردەن قارغىپ تۇسكەندە، سول جاق ايا-

عى قايرىلىپ كەتسە دە جانىنا باتقان

اۋرۇعا قاراماي، اقىرى قاشقىن قىلمىسكەر-

دى تۇقتىندايدى.

1990 - جىلى 1 - ايدىڭ 5 - كۇنى

جىياڭ ۋى ۋىىر ەرەكشە اۋىر ەسىرتكى

ساۋدالاۋ دەلوسىنىڭ دەرەگىن بايقاپ،

جەكە باسىنىڭ اماندىنەمەن ساناسپاي،

”قانقۇبىلاردىڭ اپانى“نا 3 قايتارا كىرىپ،

دەلوغا قاتىستى قىلمىستىلاردىڭ قىلمىس دا-

لەلدەرىن يگەرەدى. 1 - ايدىڭ 6 - كۇنى

اسلى دەمالاتىن جىياڭ ۋى برىقتىلقپەن

تۇقتىنداۋ قىمىلىنا قاتنىاسۇدى ۋوتىنىش

ەتىپ، ساقشى بولىمشەسىنىڭ باستىعى

خۇ جىيانچىڭ قاتارلى 4 خالىق ساقشىسى-

مەن بىرگە اپانغا تىكە تارتىپ، قىلمىس-

كەرلەردى تۇقتىنداماق بولادى. ناق ماي-

داندا جىياڭ ۋى قۇغىندالىپ قاشىپ

جۇرگەن ادام ۇلتىرۇ قىلمىسنا قاتىستى كۇ-

ماندى چىن شىياۋدى ۋىىر كورگەندە - اق

تانى كەتەدى. تۇقتىندالىپ قولعا ئىنات-

نىن سەزگەن چىن شىياۋ كەنەت ۋوزد-

نىڭ ناگانىن ىلىپ شىعادى. قاتەرلى

ساتتە جىياڭ ۋى ۋولمىدى ەلەڭ عۇرلى

كورمەي، بار داۋىسىمەن ”قىلمىسكەردە

ۋلىتىڭ كۇلدەنۇ جىلىندا ، ەر جۇرەك قۇرباندار شاجىرىسى

خالىقتىڭ قالاۋلى ساقشىسى جىياڭ ۋى

قۇرال بار ەكەن“ دەپ ايعايلايدى دا، قىلمىس كۇماندىسىنىڭ اتقان وعىن ۇوز كەۋدەسىمەن توسادى. قۇرال ۇستاعان بۇزاقىنى اقىرىندا خالىق ساقشىلارى تا-باندا اتىپ تاستايدى، الايدا جىياڭ ۋى كەۋدەسىنە وق ۋىتىپ داڭقىپەن قۇربان بولادى.

بايرىغى قالانىڭ ۋتۇنىن جاڭغىرتقان مىلتىق داۋىسىندا، خالىق قىزمەتكەرى داڭقىپەن قۇربان بولدى، جىياڭ ۇيدىڭ عۇمىرى قىسقا بولغانمەن، الايدا ول ۋومىرنىڭ ەڭ سوڭغى ساتتەرىنە دەيىن خالىقتىڭ باقتىن بارىن سالا قورعادى. جىياڭ ۋى قۇربان بولاتىن كۇنى ونىمەن بىرگە تۇقتىنداۋعا قاتنىاسقان ساقشى شى يىاچىڭ: جىياڭ ۇيدىڭ قۇربان بەرۇدەن قورىقپايتىن، قانتقىسىز ۇلىس قوساتىن رۇخى ۋىزدى قىزمەت مىندەتتە-مىزدى، قىزمەت جاۋاپكەرشلىگىمىزدى تىغىللىقتى وتەپ، بۇقارانىڭ اماندىعن كەلەدى، - دەدى.

1990 - جىلى 2 - ايدىڭ 12 - كۇنى قوعام حاۋىپسىزدىگى مېنىستىرلىگى جىياڭ ۋى جولداسقا ”مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇبەسىندەگى 1 - دارەجەلى قاھارمان ۇلگى“ اتاعىن تولقئاپ بەردى. سول جىلى سانشى ولكەلك خالىق ۇكمە-تى جىياڭ ۇيدى توڭكەرىستىك قۇربان دەپ بەكىتتى.

شي - ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدد-ىگى مەكەمەسى ۇيىياڭ بولىمىشە مەكەمەسى ساياسى قىزمەت ۋىولىنىنىڭ ورنىباسار باستىعى شۇي چاۋرۇي بىساي دەدى: ”جىياڭ ۋى خالىقتىڭ قالاۋلى ساقشىسى، ساقشىلاردىڭ جاقسى ۇلگىسى، جىياڭ ۇيدىڭ قاھارماندىق زىكى ستەرى شي - اننىڭ سان ۇرپاق خالىق ساقشلا-رىن جىسكەرلەندىرۇدە، ونىىڭ رۇخى ماڭغى جالغاستىرلادى“.

خۇ خۇڭيان: ومىرىمەن خالىق ۋۇشنى اماندىقتىڭ ”التىن قالقانىن“ جاسادى

كەسۇلەرنىڭ قاچەت بولپ تۇر“. سالاۋاتىن ايقىنداغانان كەيىن، خۇ خۇڭيان 2 جىگىتتى تىنتتەدى. سول ساتتە تۇتقىبىل جاعىداي تۇىلادى: شىندەگى بىرەۋى كەنەتتەن بە-لىنىن ناگانىن سۇرىپ ىلىپ، خۇ خۇڭيان مەن قىزمەتتەستەرىنە قۇتىرىنا وق جاۋدىرا-دى. خۇ خۇڭيان بۇزاقىنىڭ ناگانىنا قارىسى ۇمتىلىپ، قارۇسىز تۇردە ناگانغا تالاسا كەتە-دى. قانقۇبىلى بۇزاقى خۇ خۇڭياندى اتادى، وق خۇ خۇڭياننىڭ قارىنىا ۇتىپ، قان سۇداي اعادى. اۋىر جارالانغان جاعىدايدا دل واقتىق كۇش - قۇاتىمەن بۇزاقىنى شاۋجايبايدى ۋارى قىزمەتتەستەرىنە: ”تەىزىرەك قىلمىس-كەردى ۇستاڭمار! تەىزىرەك قىلمىسكەردى ۇستاڭدار...“، دەپ ايعايلايدى.

ولك جىاق قۇرساق قۇسىنىىڭ كۇرە تامىرىنى وق ۇتىپ، قان كوپ كەتكەندىك-تەن، شىپياكەرلەردىڭ كۇش سالا قۇتقارۇى ۇنىم بەرمەي، خۇ خۇڭيان ەڭ سوڭىندا ەرلىكپەن قۇربان بولادى. 1992 - جىلى خۇ خۇڭيان توڭكەرىستىك قۇربان دەپ بە-ىگى مېنىستىرلىگى ۋىرىنىشى دارەجەلى قاھارمان ۇلگى اتاعىن تولقئاپ بەردەدى.

ۇ - ي اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدد-ىگى مەكەمەسى بايىياڭ ساقشى بولىمىشەسە-نىڭ خالىق ساقشىسى لىياۋ سىسى 95 - جىلدىڭ تۇلگە بولغان“ جاس ساقشى رە-تىندە، قاھارمان اعا بۇنىدارمەن جۇزدە-سىپ، تانىسا الماسادا، خۇ خۇڭياننىڭ ەر-لىكپەن العا ۇمتلاتىن، كەۋدە كەرە العا شىعانتىن رۇخى ۇوزىنىڭ كوڭلىنىە تەرەڭ ۇيالاغانىن ۇبلىدىردى. ”جۇمىس ورنىمىدا ۋىىر مىيۇت بولسام، جاۋاپكەرشلىگىمدى 60 سەكۇند اتقارامىن. جاڭا داۋىردە خالىق ۇشنى بەرىك اماندىق ’التىن قالقانىن‘ جاساۋ — ۋىىز وسى ۇرپاق جاس خالىق ساقشىلارنىڭ